

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:

в Австрії:

на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 1-70 кор.

За границею:

на цілий рік: зі щоденною
виплатою 7 доларів, або 12
рублів; з виплатою двічі
в тиждень 5½ долара, або 10
рублів; з виплатою що субо-
ти 4½ долара, або 9 рублів.
Поодиноким числом по 10 сот.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича

Виходить у Львові що дня
крім неділь руских свят
о 5½ год. по полудні.
Редакція, адміністрація і
експедиція «Руслана» при
ул. Осолінських ч. II (партер)
(фронт від ул. Уткої). Експе-
диція місцева в Агенції
Соколовського в пасажі Гав-
мана.

Рукописи звертає ся лише
на попереднє застереженє.—
Рекламації неопечатані є
вільні від порта. — Оголь-
шеня звичайні приймаю-
ся по ціні 20 с. від стріч-
ки, а в «Надісланім» 40 іт
від стрічки. Подяки і при-
ватні донесеня по 30 сот.
від стрічки.

До чого веде пересада?

(Δ) Як у всім пересада не доводить до доброго вислідку, так само і в політиці. Нового доказу на се достарчили Чехи і іменно молодоческе сторонництво. Хто не тямить, як оно після т. зв. віденьских пунктацій перевело завзяту боротьбу проти старочехів, котрих оно змело при виборах до держ. ради в 1891? Хто не тямить як бундючно війшла численна молодоческа делегация до держ. ради, яке заняла там становище, як здобула виданє языкових розпорядків для Чех і Моравії, як гордовито споглядає на ті недобитки староческих політиків, котрі всеж таки свого часу положили певні відвалини до культурного і національного розвитку і поступу чеського народу? Одначе пересада в змаганях молодоческого сторонництва довела его до того, що занадто перетягнуто струну, поки не урвала ся. Досить пригадати знесенє языкових розпорядків, а відтак довгочасну обструкцію, яка підорвала становище молодоческого сторонництва, що потратило багато мандатів в користь народних соціялістів, хліборобників а відтак і католицких народовців. Але й ті пригоди не навчили згоди а д-рови Крамаржови здавало ся, що з підмогою Слав. Єдноти зможе здобути давнє становище, яке молодоческе сторонництво занимало і в держ. раді і в раді Корони. І сим разом перетягнена струна тріснула, молодоческі міністри услужили з кабінету, а се певно не вийде в користь чеського народу, бо в чеськім таборі настає щораз більший розлад і розстрій. Молодоческі політики починають пізнавати свої помилки спричинені пересадними домаганнями, починають розуміти, що попередя: керма-

нічі чеської політики Старочехи не справедливо були ними осуджувані і в тих роздумуваннях над політичною минувшиною попадають на гадки, які свого часу так остро осуджували і нехтували.

В пражській часописи «Tyden» подає колишній молодоческий посол держ. ради др. Іван Славік знаменну статью про обговорювану в останних часах тему спільної програми всіх чеських сторонниць. Особливо цікаві є отсі місця сеї статі, де др. Славік ось що виводить:

«Все те, до чого чеські сторонництва змагають, є вже заборучене основними державними законами. Мене за сей погляд осуджувано і пятновано, але я повторяю ще раз, що основні державні закони повинні в теперішних часах творити найпевнішу підвалину для чеських політиків без ріжниць сторонниць. Сі закони признають поодиноким королівствам і краям повну належну самоуправу. Сим не хочу сказати, що би не було поправити і корисно в поодиноких напрямках поправити; хочу лише зазначити, що основа, на якій оперті наші основні держ. закони, є добра і що також їх виконанє в головних чертах є добре.

Сі закони виходять також від засади національної рівновартности і рівноправности і постановляють се, до чого змагають чеські політичні сторонництва. Не треба отже зміни сих постанов засадничих, а лише належало би їх дійсно виконати. Державні основні закони натягнені духом справедливости, духом національної і горожанської свободи, духом національної миролюбивости і тому не тільки люди доброї волі, люди прихильні національному мирови, але також державники, котрих змаганя звернені на добро держави

і народу, повинні подбати о дійсне удержанє, але й строго виконанє основних державних законів. Коли нині Німці всіх сторонниць зднили ся до боротьби проти Чехів, то тепер є обовязком Чехів без огляду на значні ріжницї в поглядах на політичні питання, згромадити ся до спільної роботи. Підвалиною, на якій можуть разом зібратися, є основні державні закони, а оборона тих законів буде заразом обороною їх самих. Нехай отже ставлять відповідні внесеня що до дійсного строгого виконаня основних держ. законів, бо тим способом покажуть, якою дорогою повинні поступати австрійські правительства і заразом обяснять суперечність між умовами правительства з Німцями а основними законами».

До сих виводів др. Славіка примічає «Zentrum», що він домагає ся зєднаня чеських сторонниць на підвалинах основних державних законів. Колиж свого часу князь король Шварценберг мав відвагу сказати, що конституция вжила ся, тоді на него особливо різко накидали ся з молодоческого боку, а нині один з того самого табору, визначний молодоческий політик без ремствования радить утворити єдноту вірноконституційних Чехів! Такто змінюють ся часи! кінчить Zentrum.

А ми із свого боку додамо, що і в рускій давнійшій політиці не одно осуджувано і пятновано, а голошено високогарні оклики і великі надії, які мали би бути здійснені ся змаганями також пересаджаними нераз нових політиків. Вартоб призадумати ся над чужою шкодою, щоб з сего і для себе виснувати добру науку, щоб деколи не перетягнути струни!

СОН.

Свії ночі я погано спав. Мені снів ся тяжкий сон. Якось невідома сила перенесла мене далеко, далеко на північ. Туди, де серед білих медведів, північного сьйва і білих ночей — живе маленький народець Корели. Коли я опинив ся серед білих сьйгових наметів, в якомусь не то селі, не то таборі — я охолов. Бо хтож справді по своїй охоті поїдає в сю сторону з теплої України? Хто промінє любі степи, садки вишневі, красуню осінь — весну, — на сю холоднечу, голі скелі та зважліне „бабляги“ заверху? І мені холодно було. Так холодно і тяжко! Довго міркував я через чие „благоустроєнє“ попав я сюди і не доміркувавшись, пішов шукати людей. Перше, що я стрів — була школа. Як справжній Українець я цікавив ся школою в себе в дома і зараз же зайшов корельську. Тут сиділо скілька десятків хлопчиків і дівчаток в чудерначкій одежі, в вузких, фінських очима. Учитель, в такому же убраню, щось розповідав школярам. Я прислухав ся — нічого не розбирав. Якою се мовою ви балакаєте? — запитав я. На корельській — ввічливо відповів мені учитель. Мені стало ніяково. Я добре памятав ще з географії, що Оловецка губернія, куди мене закинуло отсе, в межах „єдиної, невідомої“ Росії, памятав, що ніякої війни тут не було і країна ся не могла від-

ділитись, — знав, що за рідну мову в школі проганяють з посад учителів, та ще дечого багато памятав і знав я. І мені шкода стало бідного учителя. Я хотів єму добра, і нахилившись до нього, тихо запитав: а ви не боїтесь? Чого? здивував ся він.

Як чого — всміхнув ся я, — хіба у вас інспектора немає, хіба ваш завідуючий до школи не ходить, хіба ви не чули про Савенка, Піхна та інших? Я говорив і пильно дивив ся єму в очи, сподіваючись, що він зблідне від моїх слів. А він тільки здивовано дивив ся на мене вузкими очима і, здавалось, починав вважати мене за божевільного. Я образив ся: деж таки така темнота! І щоб дошкулити его, я наготував останнє, магічне слово: а про сенартизм чули? Учитель очевидячки впевнив ся, що я божевільний і почав чогось оглядатись на всі боки. Я не розумію вас, добродію, промовив він нарешті. Тоді я кинув свій ляковізм і почав довго, докладно оповідати єму про все те, що з власного досвідку вивчив я там, на своїй теплій Україні. Учитель з жалем дивив ся на мене і тихо хитав в такт моєї розмови головою. Так, так, було таке саме і в нас — але ми вже вирости з сього, тепер в нас скрізь вчать рідної мови. А в Петрозаводському є семінарія і в ній теж вчать рідної мови. Про се земство у нас попіклувалось — сласибі єму, Як, земство? Само земство про корельську мову? Я не віряв своїм ухам...

Я стояв на високій, голій скелі. Далеко ви-

двілась рівна площа покрита снігом. Кругом завиває заверюха, бучись об землю. А мені вже було тепло, як тепло тим хлопчикам в чудерначкій одежі, що вчили ся рідної мови: на далекій півночі я бачив відродженє народу. В стороні північного сьйва — занялось сьйво відродженя народу — рідна мова. І чому я не син сеї країни, де самі земства піклують ся про рідну мову, де єсть семінарія, в якій вчать рідної мови, де нема того „проклятого питання“ про право на мову — думав я під завиванє заверюхи. І захотіло ся мені перенести ся зараз же на Україну і тут оповістити всім про те, що єсть така маленька холодна, але зате щаслива сторона, де вчити рідної мови не „гріх“, де земства... Я прокинувся. В вікно заглядало тепле сонечко. Жовте, золоте, червоне, зелене листе зазірало в моє вікно і кивало, наче витаючи... В голові настирливо ворушилась якась невисловлена думка і душила мозок. Ага, згадав я, земства... про рідну мову... сповістять... Кинув ся до одежі. На столі лежало сьвіже число часописи. Зазираючи в телеграми, я побачив звістку: „Петрозаводске земске зібранє визнало бажанням, щоби в місцевій семінарії та всіх початкових школах навчали корельської мови“. Телеграф попередив мене!

Вал. Гал.

Положене Русинів в Босні.

(Дальше).

А як набідували ся наші люди, заки дістали ся на оселю — крий Мату Божа!.. Звісно, у кождогож була своя рідня, зложена з п'яти до шести осіб, з малими дїтьми. Очевидна річ отже, що аби перевести на село рідню і річи, які хто ще мав, треба доконче було найняти у Турка віз, а той казав собі добре ялатити за ту прислугу... Хоча наш чоловік і кривив ся, то таки мусів дати, кілька жадали, бо Турок знав добре, що бідняка Русин своїх дїтий три милі на плечах не понесе такими лісами. А кількож то кервавиці нашої пішло при тім на марно — і не згадувати! І так приміром понавозили наші люди з Галичини усякого добра: кувфрів, скринь випакованих веретами, подушками, кодами і всякою одежиною. Комуж прийшло ся усе те перевозити, тоді мусіли багато з того продавати за пів дармо, щоби було бодай чим Турка заплатити, бо готових грошей не було вже у нікого...

І так лучало ся, що подушки, вовняні коци і перини і т. подібні продавали по 50 крейцарів!

А з того можна зрозуміти, який був початок господарки наших людей в непроходимих лісах, коли заїхало ся до них без крейцара придуш...

При тім рік був вогкий, а доріг в Босні нема ніяких. Нераз то їхали наші бідолахи і 2 дні вертепами та ярами, заки заїхали на місце, а дощ прав цілий час як з луба!

Гей, гіркаж то була їзда на нове гадівство, гірка дуже! І нераз можна було видіти тоді, як то наш чоловік їхав за ту царовину, веначе циган який, повкидав сарака своє манатя на віз, на верх посадив жінку з дїтьми і то був вже его цілий масток, его інвентар і статок, з котрим він мав розпочинати гадівство в непроходимих лісах...

Гей, милий Боже...

Осінь була зимна і слотлива, тож і болота було не мало... А наш бідолаха чоловік іде-типає коло воза, бродить болотами, аби коням було лекше, а дїти сидять на возі мов ті воробці. Повиставляли голови з лахманів, ноги посиніли від зимна, та як циганята блимають очима на боснійські ліси, сумні та пусті, про яких певно і їх прадідам не снило ся. А вже найгірша дорога була на Дуброву.

Здаєть ся — було і недалеко: навпростоєць зайдеш і за шість годин, а возом годі було дістати ся і за дванайцять. Їхало ся при тім страшними каменистими дорогами, лісами, сербськими нивами, через яри і потоки, а коні утомили ся, або ніч заскочила, то треба було ставати на ниві чи в лісі, розложити огонь, і так ждати завтрішної днини... При огні трохи обсушили ся, покнакривали ся подертими мішками, (бо того добра доволі, ще з тої муки, що купували в Прияворі через кілька літ, і ті їм лишили ся на пам'ятку), а на другий день рано тягнули дальше.

Що іно пізнійше прийшов нарід до розуму і замість короткими але невідгидними дорогами, став їхати дальшими але певнійшими.

Здаєть ся і на воловій шкірі не списав би усіх тих мук наших людей, заки дістали ся они на свої оселі.

Для приміру розповім про нужду одного з наших людей, який сам сповідав ся передімною зі своєї біди.

Згодив ся раз наш чоловік з Приявору, де він мав вже свою, яку таку господарку, мав свій статок, худобину та пару коний, відвезти одну родину за 14 корон. Але де та Дуброва, як далеко она, він сам не знав і не питав ся і він не догадував ся, що до неї є повних 89 кілометрів, або 11 миль!

Як бачимо, отже — дорога далека, а конята у нашого чоловіка звичайно — слабі, не дивниця отже, що за добу доїхали заледво до Баналюки 54 кілометри. Далі вже коні не хотіли іти, а чоловік видячи, що слова не додержить, став тай каже до того, котрого родину він віз:

„Вибачте, чоловіче, робіть собі що хочете, одначе я з вами не поїду. Преці і ви сами видите, що конята вже не хочуть іти“.

„Головонько моя бідна! закричав той, а що я тут буду робити з жінкою і дїтьми? Не треба вам було брати ся до фірманки, коли знали, що ваші коні не до того“.

„А ви чому не сказали, що то так далеко до вашої Дуброви, та при тім така погана дорога? Тож я через вас збавив собі худобу!“

„Або то я геометер, чи що, і чи я мірив ту дорогу, і чи я знаю, кілько оден кілометр має миль, що ви мені кажете, чому я вам не сказав як то далеко?“ — відповів той та так і почала ся сварка на добре. Тимчасом жінка плаче та нарікає на свою долю, а дїти теж лебедять, зовсім так, як в тій пісні, що то її наш бідолашний нарід зложив і співає у тій Босні:

Волілаб мня моя мати на сьвіт не родити,
Ніж я мала зайти в Босню, та по ній блудити.
Тут і орли не літали бо не було чого,
Як то жажда бути паном, провадить до злого.
А чоловік жінці грозить, — зуби затискає
Жінка плаче, лементує, слізами ся вмиває...
Діти мої дрібненькі, — що будем робити?
Не тра мені вже мастку, годі далі жити...
Але діти бідолахи, в нічім не гадаєть,
Пхають руки до мішатки, за хлібом шукають...“

Вкінці погодили ся. Візник взяв собі за їзду до Баналюки 8 корон, 6 корон звернув та завернув до Приявору, лишаючи нашого переселенця з жінкою і дїтьми на дорозі.

А тим часом — на щастє, дивить ся наш чоловік, а тут недалеко пасе турецький циган коні.

„Шта радіш овди Галіція?“ — питає перший циган нашого чоловіка.

Став той оповідати циганови свою пригоду, а невдовзі і згодив ся циган відвезти нашого чоловіка на его місце за марних 5 корон.

За пів години був вже циган зі своїм возом на місці, повкладали усе на віз, повсідали тай пустили ся в дорогу.

Але як кажуть, циган все циганом, що іно котюга згодив ся, та взяв одну корону завдатку а тут зараз і почав промишляти над тим, як би то взяти іще тамтих чотири, а угоди не додержати.

І коли отже відїхав вже від Баналюки 14 кілометрів, циган нараз став тай каже:

„Ось тут вже ваша Дуброва, злізайте!“

Але чоловік знає добре, що то ще і половини дороги нема, та далі сперечати ся з циганом. В тім надїжджає другий віз, який також їхав на Дуброву і питає ся:

„А ви чому стоїте?“

„Та тому, бо мій візник каже, що то вже Дуброва, і не хоче далі їхати“.

„Та якж то Дуброва, таж то що іно Целінець турський, а до нашої Дуброви буде іще 21 кілометрів! Ось їдьмо разом, то нам і не вкучить ся“.

(Дальше буде).

Політичний огляд.

Австро-Угорщина.

Парляментарні сторонництва відбувають тепер наради, щоби обдумати, яке становище заняти з огляду на витворене санкцією краєвих язикових законів і відставкою чеських міністрів політичне положене. В середу зібрало ся в парламенті чимало послів з нагоди засідань комісій, але загально оціняють положене вельми песимістично. Відбула ся також нарада провідників славянських сторонництв (польського кола і чеських клубів). Після сеї наради зібрали ся члени Слав. Єдності на окрему нараду, але всі наради є строго довірочні. В четвер відбула ся нарада німецького виконаного комітету, котра мала ухвалити заяву довіря міністрови Шрайнерови.

В Празі готувлять ся Чехи до рішучої боротьби. На зборах чеської Народної Ради, в котрих взяли участь парлам. і соймові послы, прояснили ся два напрями: крайній, котрий домагає ся безоглядної боротьби з бар. Бінертом і уміркований. На тих зборах ухвалено маніфест до народу, в котрім висловлено найглубший жаль задля санкції законів язикових, в котрих нару-

шено основні держ. закони, бо наслідком тих законів свобідний розвиток ненімецьких народностей в тих краях є неможливий. Маніфест протестує проти того, щоби столицю держави понижувано до ряду міста провінціального долішн. Австрії, в котрім сини славян. народів мали би бути винародовлювані. Відень скрипив ся політичним, адміністраційним і господарчим централізмом на кошт чеського народу. Ческа праця і ческий дух зробили Відень великим а зате Чехи мають бути понижені. Президент міністрів піддав ся коменді Німців, хоч торжественно голосив viribus unitis. Чехи втратили надію на австр. справедливість і правовірність і будуть опирати ся на власних силах наряду, на тим успішнійше будуть вести державно правну і народну політику. Теперішня система звертає ся проти всіх ненімецьких народностей. На останку висловлено повне недовіре міністерству і заповіджено ему як найстрійшу боротьбу. Ческа делегация сказала сим своє останнє слово.

В середу уконституовало ся кілька комісій. Регулямінова комісія вибрала предсідником д-ра Фукса, его заступником п. Пернерсторфера. Конституційна комісія вибрала предсідником п. Чельяковського, его заступником п. Пернерсторфера. Легітимацийна комісія вибрала предсідником п. Дашинського, его заступником п. Бельоглявка і Герольда. Податкова комісія вибрала предсідником д-ра Костя Левицького, а его заступником пп. Оберляйтнера і Пльоля.

Заграниця.

По всякій імовірности причина так незвичайної подорожі короля Фердинанда, відбутої нібито в ботанічних цілях, є далеко глибша. Здаєть ся улюблена ідея Росії, створити балканський союз під своїм провсдом, прибирає конкретні форми. Офіційний орган сербського купецтва, „Трговински Гласник“, що, як звісно, находит ся в зносинах з правительством, подав цікаву статью про проєктовану плову унію Сербії з Болгарією. Між иншим пише сей дневник так: Австро-Угорщина старає ся знов навязати з Сербією перервані переговори в справі торговельного договору. Ідея плової унії, яка має лячи в основу нового торговельного союзу Сербії з Болгарією, викликала велику констернацію на віденським Ballplatz-у, позаяк Австро-Угорщина не може легковажити торговельно-політичної злуки двох країв на Балкані о 150.000 кв. кіл. поверхні. Обговорюючи австро-болгарські торговельні відносини, доказує сей дневник, що Болгарія мала з них вельми малі користи. Плова унія між Болгарією і Сербією булаб початком злуки всіх балканських народів, а значіне сего розуміє добре Австро-Угорщина. Австро-румунський торговельний договір повстав, по думці сего дневника, з огляду на можливу плову унію між Болгарією а Сербією. Стата кінчить ся тим, що Австро-Угорщина двійною політикою яко рільничя і промислова держава довела до сего, що грозить їй утрата балканського ринку. — Як звісно, плян згаданой плової унії повстав ще за останної президентури міністра Пасича, а з него розвинула ся та політика, котра мало що не довела три роки пізнійше до оружного виступу Австро-Угорщини супроти Сербії.

Іспанський король Альфонс XIII. заявив в розмові зі співробітником часописи Journal, що демонстрації в справі Феррера в Франції справили ему велику прикрість. Він не говорить про товпу, яку легко підбурити кількома статями в часописях, але він не може пійняти сего, як могли в тих демонстраціях брати участь учені, які в звоїх дослідах поступають впрочім з великою старанностію, що учені запротестували проти засуду, який видано на основі законів, котрих они не знають і то з заперукою, яка всеж може мати якусь вартість, а є се честь іспанських офіцерів. Який погляд мають у Франції о Іспанії? Коли слухати, що говорять деякі Французи, можнаб думати, що ми є дикунами. Я є конституційним монархом і то так дуже конституційним, що не маю навіть ініціативи що до права помилуваня. Не добавуйте в тім ніякого вислову жалю по тій причині, але стверджене факту. Ми маємо війскові суди, для яких честь є без сумніву висшою понад все. Нехай отже ті народи, які нас так мало знають, звільнять нас від своєї критики і рад. Ви мали свою

аферу Драйфуса; чи ми мішали ся до неї?

Вкінці заціпив король справу походу на Ріф і заявив, що Франція і Іспанія не забули своєї спільної діяльності в Мароку і не відвернуть своєї уваги від точно обмежених умов своїх задач. На питанні про тайний франко-іспанський договір що до Марока відповів король з усміхом, що коли говорять ся про тайний договір, то він не є через те тайним. Іспанія дала своє слово, а се може бути для Франції найпевнішою запорукою.

Після депеші з Тебрису північна Персія загрожена знов зі сторони прихильників старої системи. Можливо отже, що за границя буде мусіла знов вмішати ся. Втікачі з Ардебілу привносять нещодавні вісті. Місто знаходиться в крутім положенні і кожного дня сподіють ся нападу Шахсевентів. Російський віцеконсулат, що лежить побіч твердині, окружено доволі. Загроженому місту вислано з Тебрису в поміч перський відділ, зложений з тисячки людей різного рода оружя. Сатар хан втік з Ардебілу до Серабу, який лежить в половині дороги між Ардебілем і Тебрисом. Шахсевенни переслідують его і грозять, що збурять місто, коли оно не видасть ім Сатар хана. Для охорони російського консуляту і російських виданців вислав російський генеральний консулат сторожу, зложену з козаків. Також в полудневій Персії розбійничі напади прибрали значні розміри. Дорогу з Іспагану до Шірасу обсадило кількатор розбійників, які нищать телеграфічні положення.

В Греції виступили всі офіцери маринарки з військової ліги. Так отже повстав розрив між армією і маринаркою, а протівенство між ними стає щораз то виразнійше. Мабуть числила маринарка надармо на успішне поперте в справі своїх домагань зі сторони військового союзу. Число сторонників Типальдого було взагалі зразу далеко більше, однак бракло ім відваги при розпочаті діла, а оісля в витреваніу при нїм. Без сего принушення булоб діло, розпочате Типальдосом, вповні божевільним. Щасливе і рішуче згноблене бунту може мати без сумніву корисний вплив на довший час — але завдяки полковникови Цорбасови, який не хотів дати ясної відповіді що до своїх відносин до бунтівників і заявив, що військова ліга не розвяже ся, а поведе дальше своє патріотичне діло, не має се згноблене бунту безпосередного впливу на військовий союз. Що до бунтівників, які майже всі добровільно піддали ся, то одна часть публичної опінії є за тим, щоби їх покарано на рівні з розбійниками і піратами, друга часть домагає ся, щоби їх судити яко політичних злочинців. Міжтим однак властивого справника бунту, Типальдоса, доси не зловлено. Кажуть, що він з кількома товаришами укриває ся в околиці Атен. Тут глядає за ним поліція.

Просимо відкобвити передплату.

Новинки

— Календар. В суботу: руско кат.: Арефтия; римо-кат.: Леонарда. — В неділю: руско кат.: Маркилия; римо кат.: Геркуляна.

— Про здоров'є д-ра Бориса Грінченка, перебуваючого в Оспедальетті в Італії, доносить "Рада", що він почував себе спершу доволі добре. Але потім подорож і деякі невігоди принесли перестуду і тепер д-р Грінченко почував ся погано, горячка доходить до 39°, так що нічого не може робити і більше перележує в ліжку.

— Зміна обряду. У Львові змінило в вересні с. р. 24 осіб греко-католицький обряд на римо-католицький. Між тими перевертнями є 11 чоловік а 13 жінок, 21 вільного стану а 3 замужні. Ніяких інших змін, віросповідання в тім міській у Львові не було.

— Оборона Поляків перед Німцями. Оводі була депутация німецьких кольоністів в Галичині у намісника д-ра Бобжинського і предложила ему дві просьби. Першу, щоби при виборчій реформі до союму відповідно узглядено 150.000 Німців поселених в Галичині, а другу в справі недостаці німецьких учителів народних. Намісник що до другої справи замітив, що сему можна зарадити через заснованє польско-німецької учит. семінарії. Польські часописи страшно розлютили ся на намісника за таку відповідь дану німецькій депутации, а міська рада львівська ухвалила вчера на-

гле внесенє, щоби магістрат іменем міської ради вніс на найближшій сесії союму петицію о зміну закону з дня 22. червця 1867 в отсей спосіб: >Арт. I закона: Викладною мовою в народних школах Галичини ітд. може бути виключає мова польська або руска. Право рішати, яка з тих мов має бути викладною в народних школах, прислугує тим, хто школу удержує". Крім того ухвалено регуляміново трактувати внесенє р. Лясковницького, з жаданєм усуненя науки німецької мови з народних шкіл і з протестом проти вміреного заложеня польско-німецької учит. семінарії.

— В справі пам'ятника Т. Шевченка. Бахмутський (Катеринославщина) та Білгородський (Курщина) городські голови повідомили об'єднаний комітет, що їх городські думи призначили на пам'ятник такі квоти: Бахмутська 24 карб. і Білгородська 50 карб. Харківська городська управа на завіт її комітетом сповістила, що городська дума ще в 1907. році постановила щорічно до 1914. року вносити до обрахунку городських видатків на пам'ятник Шевченкови по 200 карб., що становитиме до 1914. року разом з процентами коло 2.000 карб. Тепер городська управа згідно думській постанові 17. м. м. запитує, куди надіслати зібрані доси гроші, чи до золотоношської повітової земської управи, чи до об'єднаного комітету.

Начальник київського поштового телеграфного округу, що заборонив збирати гроші на пам'ятник по поштових інституціях, сам звернувся тепер до комітету, надіславши ему реєстр поштових інституцій, запитуючи у комітету, по яких саме місцевостях ему завгодно повишувати скринки. Але комітет на засіданні 23. жовтня зрік ся сеї поштової ласки, бо прибуток по скринках не покриває видатків на скринки і знов буде старати ся в Петербурзі о дозвіл збирати гроші на підписні листи.

— Наївні. Dziennik polski нотуючи вістку про посвяченє будинку школи Руського Тов-а педаг. при ул. Мохначкого, пише, що "нова школа буде одним більше розсадником українїзму у Львові" так, якби тої школи не було від 5 літ, бо тепер лише м'якаль змінено.

— Вістки з Буковини. Бук. рускі послы уладжують тепер віче за вічем по цілій рускій половині Буковині. Найближші віча заповіли послы Стоцький і Семак в Садагурі в неділю о 1. год., а пп. Пігуляк і Семак в Кіцмані в понеділок о 12. год. — "Руска Бесіда" в Чернівцях бере ся живаво до народної роботи. На останнім засіданні виділіл порішив багато справ що до пробудженя житя по сільських читальнях "Рускої Бесіди". Мж іншими ухвалено віднести ся до львівської книгарні Наук. Тов-а ім. Шевченка в справі заложеня "Української книгарні" в Чернівцях. Ухвалено також заложити музей ім. Ю. Федьковича і відновити гріб сего буковинського поета.

— Справа упадку "Січ" на Буковині не сходять зі стовпців дневника "Буковина". В останнім числі п. С. Яричевський накликає "Січ" до праці і житя.

— З рос. Поділя. З винницького повіту пишуть: Давно вже була така гарна погода. Через се селяни мали спроможність зібрати з поля усе. Як пізно не почалась робота по сахарнях, але все таки буряки не померзли на полі, як то було торік, коли сотні моргів, а то і десятин лишили ся не викопаними через морози. Врожай буряків сего року не великий. Ті хазяї, що пересіяли левий що й зароблять. Хтож не пересівав, той має добрі буряки, правда, рідкі, але гарні; великі, сочні. Дуже добре вродила ще картопля. Ціна на картоплю, як і на буряки, майже однакова: 12—13 коп. за пуд. Винницький повіт на Поділю один з багатих на сади. І правда, вчелісв стоять сі сади, здебільшого з групи — глеків. Та добре і вродили они сего року. Яблук то обмал, а вже грушок ту така сила, що купці просто за безціні беруть їх. Наприклад, глек, який дає красну сушню, йде по 15—20 коп. за пуд.

— Стріляючі вломники. Минулої ночі хотіли вломати ся до шадничої каси в Станіславові якихсь 5 мужчин і 1 жінчина. Коли поліціянти підглянули вломників і ловили їх, вломники вистріляли яких 20 разів до поліціянтів і утікло на дворець залізничі та відкали в напрямі Львова. Станіславівська поліція під проводом комісаря Лукомского, який з і. с. м. обняв там урядованє, розвинула енергічне слідство.

— Лихо одеській "Прогісвіт". Одеський градоначальник Толмачов заборонив викладати в "Прогісвіт" українською мовою реферат під назвою "Україна XVIII. ст. по Волану". Реферат мав прочитати М. Комаров.

— Про канадійських Русинів висказують ся американські газети дуже прихильно. В одній з них розповідає ся, як то Русини бідували в перших початках, коли приїхали до Америки, а відтак вказує ся на то, чого они доробили ся аж до сего часу. Про саскачеванських і альбертських Русинів згадує ся в тій газеті найприхильнійше. Прийде час, що згадані поселенці не будуть в нічим низшими від Канадійців. В Мавітобі річ має ся інакше, а се тому, що там Русини осели в декотрих місцях на гірших землях, але коли зважити, що Англіїці, будучи на тих землях, не

могли чогось доробити ся і повтікали з них, то Русини все таки й там зробили поступ. Про Винїпег згадує ся не так корисно, але мимо деяких некорисних проявів в рускім життю, признає ся Русинам і тут посту. Сотки, як не тисячі Русинів, дійшли своєю невинною працею до гарних власних домів і т. д. Одним словом Американці хвалять Русинів.

— Знесена конфіската. Як сповіщає газета "Новий День" (ч. 14.) петербурска судова палата внесла постанову петербурского комітету в справах друку про арешт брошури д. С. Єфремова: "З громадского житя на Україні". (Видавництво "Вік", "Наші справи", ч. 8.)

Оповідки.

— Відчити у Львові. Заходом Тов-а ім. Могили відбудуть ся в найближшу неділю і понеділок о 4. год. по полудні в салі "Сокола" два відчити доц. унів. д-ра Ст. Рудницького "про північний бігун" зі світляними образами. Вступ на відчит 10 с, сидячі місця по 20 с.

— Відзначенє. Цісар надав віцепрезиденту кр. дирекції скарбу у Львові, Стан. Прокоповичови, ордер зелізної корони II класи.

— Перенесеня. Намісник переніс повіт. комісаря Меч. Зелінського з Дрогобича до Н. Санча, а концент. практикантів намісництва: Влад. Арт. Зарембу зі Львова до Н. Санча, Здисл. Ольшевського з Тарнова до Ясла і др. Здисл. Дзівковського зі Львова до Дрогобича.

— Краса рада шкільна іменувала тимчасовими шкільними інспекторами округними в IX. кл. рангі: Франца Кшемєнського в Бродах, Івана Турського в Снятині, Івана Сковронського в Збаражж, Йосифа Декера в Сокалі, Івана Рощинського в Бібрці, Йосифа Бобера в Мостицках; перенесла окр. шк. інспекторів: Ник. Сташкевича з Жидачева до Рудок, Ів. Гофмана зі Скалата до Рогатина, Йос. Добруцького з Бродів до Зборова; надали учительські посади сулентам: Віт. Висоцкому з рускої гімназії у Львові в гімна. в Березові, Яковови Яцкевичови з Перемішля в реальній школі в Раві рускій; іменувала заступниками учителів: Теодора Вахнянина в філії рускої гімна. у Львові, Дмитра Ліскевича в гімна. в Золочеві; перенесла заступ. учит.: Прокопа Лукасевича з Тернополя до рускої гімна. в Перемішлі, Ізидора Єлюка з Перемішля до рускої гімна. в Тернополі і Юрія Ростковича з Ряшева до I. реальної школи у Львові.

Наука, штука і література.

— Засіданє Українського наукового товариства в Києві. В київській українській клубі відбуло ся недавно прилюдне засіданє Українського Наукового товариства у Києві, на котрім між іншим професор Орест Левицький подав звіт про "Археологічні розкопки в Білгородці". На початку дав коротенький нарис історії сучасної Білгородки. Про місто Білгород, що вступало там, де тепер стоїть Білгородка, в літописях починають згадувати р. 980; є відомості про житя его і р. 992 та 997, коли оно зазнало печеніжского нападу. Давний Білгород був пригород Києва, адміністративно дуже близько звязаний з ним; в XI. в. правили тут тисячки, а з XII. в. були вже в Білгороді свої князі. Володимир Святий зробив з него одну з тих фортець, яких засновано багато за тих часів навколо Києва (Мостице, Вышгород та інші). Після нападу Батия р. 1240 по літописях довго вже не згадує ся нічого про Білгород і тільки аж року 1474 в записях одного венедиянського посла надібуємо вказівки про него; видима річ, він за сей час не опустів зовсім і не загинув, а ще вступував. Певнійше всього можна сказати, що він загинув пізніше від хижацьких нападів кримських Татарів в XVI. століті, бо вже на прикінці тогож таки XVI. ст. маємо відомості не про него, а про село Білгородку, що було в ріжні часи нааньским маством Раїв, Острожеких, Корельських, Брововських (17 в.). Підчас розділу України року 1686 Білгородка відійшла до Московщини, було тут засновано кордонну фортецю і в вій козацьку сотню поставлено. Але незабаром фортецю прилучено до київського полку. За часів Мазепи подаровано Білгородку митрополитови Вартоломееви, як митрополитий масток, але з тою умовою, щоб козаки тутешні не знали до нових власників Білгородки жадних повинностей. Рок 1780 Білгородку відібрано в казну, але ще й доси частина землі біля неї належить київському софійському митрополитови. Така минушня Білгородка.

З історичних пам'яток, які лишили ся тут ще й досі, перше всього згадати треба про вали, що мало чим відмінили ся ще аж в часів Печенігів. Они складають ся з чотирохкутного внутрішнього замку, або дідинця і опольного замку. Під дідинцем лежить 10-ти десятин ґрунту, а під опольним замком — 36 десятин. Щоб обороняти таку фортецю, треба було війська не менше, як 3.000. А як відомо, що Білгорода за

увесь час его ествования не була взята й разу військовою силою, то треба думати, що для оборони в ній жила відповідна сила людности або потрібне військо прибувало сюди з Києва. Вали сі зроблено так: з початку ставили ся з дерева зрубн, котрі потім і обсіпані були землею.

Крім згаданих валів, в Білгороді тепер є стара українського типу церква, з дуже характерними українськими дверима в бабинці і довшньою частиною іконостасу 17. віку. Серед старих річій в дзвіниці д. Левичкому поццатило знайти ще скілька дуже давних образів, серед яких особливо цікавий своєю оригінальною композицією образ Христа, грядущого на вільні страждання. Взагалі в Білгороді ще й тепер є надзвичайно багато всякої старовини і часом дуже рідкої.

Антонович і Хрущов знайшли тут, напр., дуже рідку медалью—амієвика. Старовину сю можна тут зустріти майже на кождім кроці, але, на жаль, она занедбана і марнує ся варварським способом. Хвойко в літі сего року відкопав тут стару, в 12. віку церкву,—правда, поки що тільки західню частину її. В церкві сій лишила ся підлога, вимощена прямо на землі без фундамента дуже штучно виробленими поливними плитками всякої краски: жовтими, зеленими, синіми і т. ин. Церква була завширши 10 сажнів, а завдовжки 13 саж. Она була, як видно великого розміру і висока, про що свідчить дуже широка (на сажнів завширшки) стіна її. Збудовано її з цеглин неоднакового розміру. По розшуканих тут фресках маємо написи і навіть позолоту, що надзвичайно рідко можна зустріти, через що навіть дехто думає, що їх просто підроблено. Перед західньою стіною церкви знайдено далеко товщі від згаданих вже плиток, криті також поливом, пофарбовані і оздоблені малюнками усяких рослин. Гадають, що з сих плиток збудовано було, певно, фасад церкви. Крім того, в другому місці в Білгородіж таки знайдено ще старинну з дерева стіну, обмазану з одного боку глиною, а з другого обкладену плитками. Поруч з церквою, що зараз стоїть, знайдено ще частину якоїсь дуже давньої деревляної будівлі і тут же таки добре вивалені старинно-грецьким орнаментом оздоблені плитки, з яких могла бути зроблена або підлога церкви, або ними облицьовано було княжий чи архієрейський будинок. Церква св. апостолів, яку відкопали сього літа в Білгороді, агадує ся року 1144 і 1187 і тоді она була деревляна, але вже в р. 1197 маємо відомости про камяну церкву святих апостолів в Білгороді. Зруйновано її, певнійше всього, підчас нападу Менглі-Гірея. Згодом на місці сєї церкви було кладовище. Тут тепер викопано вже чимало гробовищ, які мають цікаву картину давнього похорону. Черепи кістяків, знайдених по гробовищах, покриті шапками, зробленими з такого сукна, з якого у нас шиють так звані сіраки. Ще треба згадати про давню криницю в Білгороді. Про сю криницю розказує народня легенда, між иншим, те, що підчас нападу Татарів ховали в неї всякі дорогі церковні річі і навіть дзвони. Розвідки археологічні в Білгороді що тільки почали ся, але вже можна сказати з певністю, що они дадуть дуже багато цікавого і цінного з наукового погляду.

Дій М. В. Пахаревский, давши деякі історичні та кутурно-історичні вказівки про Білгород та Білгородку, зупинив ся на тому неормальному явищі, що здобутки археологічних розвідок у нас на Україні, через недбалство місцевого громадянства, здебільшого вивозить ся на північ — в Петербург та Москву і коштовний історичний та археологічний матеріал нашої старовини гине для України. Крім того, він звернув увагу і на те, що й розвідки в Білгороді роблять ся за дуже неприяних умов і пропонував допомогти людям, які взяли на себе обовязок довести до пуття сю великої ваги справу.

— **Бібліотека „Основи“.** Накладом редакції „Основи“ вийшло сего року шість поучних, популярно написаних книжочок, які поручаємо до ширеня між селянами. Ті книжочки мають ості заголовки:

Ану, вплиньмо раз на чисту воду! Слівце під розвагу нашим хлопам. Стор. 14, 16-ки. Ціна 6 сот.

Йосифінський патент. Стор. 17, 16 ки. Ціна 6 сот.

Про чернече житє в Студитській Лаврі в Скнилові. Написав о. Николай Садовский. Стор. 12, 16-ки. Ціна 6 сот.

За що мають соціалісти нашого хлона? Замітка торговельного агента. Стор. 12, 16 ки. Ціна 6 сот.

Значенє праці в світлі віри. За о. д-ром К. Шекліком. Стор. 44, 16-ки. Ціна 20 сотиків.

Як „товариш“ ратував „товаришку“? Картички з життя. Написав о. Е. Кирик. Стор. 26, 16-ки. Ціна 10 сот.

Сі всі книжочки можна замовляти в редакції „Основи“ у Львові, пл. св. Юра 5

— **Переклад.** У ч. 44. „Кіевской Искры“ надруковано російський переклад оповіданя В. Винниченка: „Зіна“, що уміщене було в вересневій книжці „Літер. Наук. Вістника“. Переклав М. Шаповалов.

— **Нові листозі картки.** У Харкові видавництво „Молодь“ випустило серію листових карток „Українські пісні з нотами“. В сю серію ввійшло 7 таких пісень: 1) „Рече та стогне Дніпр широкий“. 2) „Скажи мені правду“. 3) Гей чого, хлопці, славні молодці“. 4) „Повій, втре, на Україну“. 5) „Стоїть гора високая“. 6) Давлю ся на небо“. 7) „В чарах кохання“. Всі пісні є тільки на один голос.

Телеграми

з дня 4. листопада.

Атени. Поручника маринарки Типальдоса і его товариша Дімуліса арештовано в ночі на дорозі до Кефівії. Оба були вбрані по цивільному і не ставили опору.

Берлін. Німецький парламент збере ся дня 30. с. м.

РУСИНИ! Жадайте у всіх трафіках, ортеговлях і крамницях лише тукот і паперців з першої галицько-руської фабрики Евгена Біліньського в Збарзжі.

З доходу сєї фабрики йде 35% на будову церкви в Сеняві, 10% н. школи і бурса тов педагогічного, а 5% на сироти і вдови по сьвячениках.

Держім ся поклику:
Свій до свого!

Образи Шевченка. Хмельн вккого, Коляренського, Лисенка від 6—200 К. Фігурки з гіксу а 80 с і 1-20 К. Краватки, гердани, сорочки, фартушки, шапки сокільські і козацькі, альбоми, шерфуми, спивки, брошки і шпильки з гербом, тутки і паперці різного рода поручають. — **Склади „Сокільського Базару“ у Львові, Стрию і Станіславові.**

Юлій Майнль
Львів
ул. Академічна 2 а

КАВА
ГЕРБАТА
КАКАО
ЧОКОЛЯДА

92 (8 12)

Colosseum
в пасажи Германів
при ул. Соняшній у Львові.
Нова сензацийна програма
від 1. до 16. листопада 1909.

Щоденно о 8. год. вечер представляє. В неділі і сьвята 2 представляє о 4. год. і о 8. год. вечером. Що п'ятниці High-Life представляє. Білети вчаснійше можна набути в конторі Пльона при ул. Кароля Людвика ч. 5.

Важне для Селян!

Від 500 до 1500 К машина до вигобу цементового промислу. Одна машина виробляє дві дахівки на раз, денно 500 штук. Цегол 1500 до 3000 штук денно. На складі:

Дім комісово-тоговельний

I. Зубика

18(12-?) Львів, ул. Млиарська ч. 2.

Товариство взаємного кредиту

„Дністер“

у Львові, ул. Руска ч. 20.

Телефон ч. 788.

засноване при Товаристві взаємних обезпечень „Дністер“ в р. 1895 на підставі закона о стоваришенях з р. 1873.

Одвічальність членів обмежена до подвійної висоти уділу.

Цілею Товариства є уділюване кредиту своїм членам рільникам обезпеченим в „Дністрі“ від більше літ.

Проценти від вкладок 4%, без потручення податку рентового.

Вкладки приймає і виплачує Каса Дирекції Товариства в годинах урядових, від 8. до 2. год. в полудне.

Кonto в Щадниці почтової ч. 35.527.

Кonto жирове в банку австро-угор.

Вкладки щадничі К 2.848.890.—

Уділи членські К 262.994.—

Позички уділені К 3.396.002.—

Канцелярії Товариства отворені перед полуднем.

Розклад залізничних поїздів

важний від 1. мая 1909.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер	в ночі
Кракова	5:50	8:55	1:30	5:45	9:50
Кракова	7:25	9:50	—	8:40	2:30
Тарнога	—	—	1:10	—	—
Підволочиск	7:20	12:00	2:15	5:40	10:30
Чернівцець	8:05	—	2:05	5:58	9:30
Чернівцець	—	—	—	6:40	12:20
Станіславова	5:45	—	—	—	—
Коломиї	—	10:20	—	—	—
Стрия	7:29	11:45	4:25	—	11:00
Пустомит	7:29	11:45	4:25	10:15*	11:00
Самбора	8:00	9:57	2:00	—	9:00
Любіня	8:00	9:57	2:00	9:00	11:45*
Рава рускої	7:10	12:40	4:50	—	—
Янова	8:05	1:15	5:00	9:25	10:10*
Брухович	7:10	10:05A	1:48B	4:50	8:20
Брухович	8:15	12:40	3:27B	5:30*	9:35B
Зямної води	5:50	7:25	1:10	5:45	9:50

На Підзамче:

З Підволочиск	7:01	11:40	2:00	5:15	10:12
Бродів	7:01	—	2:00	5:15	10:12
Курович	—	—	11:19	—	9:39
Винник	8:07	—	11:19	3:26	9:39

Зі Львова відходять до	рано	перед пол.	по полуд.	вечер	в ночі
Кракова	3:50	8:25	2:45	7:00	11:15
Кракова	—	8:40	6:12	7:35	12:45
Гашева	—	—	3:30	—	—
Підволочиск	6:20	10:40	2:16	8:00	11:10
Чернівцець	6:10	9:35	—	—	10:38
Чернівцець	—	9:10	2:23	—	2:50
Станіславова	—	—	2:50	—	—
Коломиї	—	—	—	6:00	—
Стрия	7:30	—	1:45	6:55	11:25
Пустомит	7:30	10:35*	1:45	6:55	11:25
Самбора	6:00	9:05	—	3:40	10:40
Любіня	6:00	9:05	2:15*	3:40	10:45
Рава рускої	6:14	11:05	—	—	11:35*
Янова	8:20	10:10	1:37†	3:40	6:30
Брухович	7:21	11:05	2:30B	5:50†	8:34B
Брухович	8:14	9:00A	12:41B	3:45	7:10
Зямної води	3:50	8:40	3:30	7:35	11:15

З Підзамча:

До Підволочиск	6:35	11:00	2:31	8:29	11:32
Бродів	6:35	11:00	2:31	8:29	—
Курович	—	7:13	—	2:52	—
Винник	5:44	7:13	1:30	2:52	—

ЗАМІТКА: Поспінні поїзди печатані товстим друком. — *) Лише в неділі і сьвята від 10/3 до 13/3. А) Лише в неділі і сьвята від 1/2 до 3/8. — Б) Лише в неділі і сьвята від 1/6 до 30/3. — В) В неділі і сьвята а від 1/6 до 30/3 щодень. — Г) Щоденно від 1/2 до 31/3. — Д) Лише в неділі.

